

En daarom zouden wij geneigd zijn, het gebruikelijke: „met verlangen zien wij naar de verschijning dezer rede uit" hier toe te passen, ware het niet, dat Dr Impeta in de „Kamper Kerkbode" er ons op voorbereidde, dat deze oratie niet bestemd is om het licht te zien.

Hij geeft daarbij de heuglijke reden op:

Zij verschijnt — in afwijking van andere dergelijke rectorale oraties — niet in druk, aangezien de inhoud verwerkt wordt in de Homiletiek (Handboek der Predikkunde) die, naar Spr. ons toezeide, binnen het jaar, zoo de Heere wil, zal verschijnen. Daarmee zal Prof. Hoekstra ongetwijfeld onze voor predikant studeerende jongelingschap en de Dienaren des Woords niet minder zeer verblijden en verrijken. Aan 'n principieel Gereformeerde Homiletiek hebben we groote behoefte.

De opkomst was uitstekend, de belangstelling bleek groot. En de afwezigheid ongelijk. Natuurlijk — vanwege de geleerdheid van den opzet en mede vanwege 't aantal vreemde woorden (in zulk 'n Rede niet gelijk in de preek, contrabande) konden ongeschoolde hoorders lang niet alles begrijpen. Toch ging 't hun gelijk ik sommigen hunner voorspeld had. Zoo ze zich bij vogels vergeleken, konden ze meerdere kruimkens wegpikken; en waarlijk geen droge korstjes maar smakelijk wittebrood.

Kinderpsychologie.

Niet alleen voor de predikkunde heeft de psychologie of zielkunde belang, maar ook voor de opvoeding.

In dat opzicht maakt onze tijd groote vorderingen. Inderdaad uit heden ten dage het menschelek vernuft zich niet minder in de psychologische waarnemingen dan in de techniek.

Dr A. de Vletter schreef in de „N. R. Ct." een paar interessante artikelen over „De Psychologie en de School".

Ik neem hier over het slot van zijn tweede stuk:

Ik herinner me uit mijn schoolpraktijk een paar aardige gevallen; in de eerste klas van een middelbare school bleef naar de gewone maatstaven der beoordeeling, een leerling „zitten"; toen echter nadere beslikking der leeraarsvergadering het advies van den psycholoog werd ingeroepen, luidde dit: „zoo mogelijk den leerling meenemen, op die en die gronden"; althuis geschiedde en de jongen deed eindexamen gymnasium op den gewonen tijd. Van een anderen leerling, die over 't algemeen een zeer goeden indruk maakte, werd een psychogram vervaardigd, waartuit bleek, dat de verstandelijke aanleg niet veel meer dan middelmatig was; de rector der school kon dus den ouders van den leerling slechts de grootste voorzichtigheid raden bij de keuze van een meer of minder zware studierichting. En zooals later bleek (de raad werd bij exceptie gevolgd) zeer terecht! Op een andere school werd een zeer eenzijdig aangelegde jongen, die toelatingsexamen voor de eerste klasse deed, toegelaten, wijl een der leeraars-examinatoren, die het examenwerk, ook het mondelinge, met groote zorgvuldigheid had vastgesteld, die een scherp waarnemer, ook in psychologische vragen belangstellende is, zich voor hem in de klas stelde en de andere examinatoren tot een schikking wist te bewegen. De minister overweegt wel, dat een algemeen voorschrift omtrent noodzakelijk te behalen cijfers bij toelatings- en eindexamens de exceptioneel-aangelegde kinderen van onze scholen uitsluit; hij late desnoods afwijking van de uniforme regels toe onder verplichting van overlegging van een goed gefundeerde psychologische verklaring.

Als de psychologie betekenis heeft voor de school, heeft zij het daardoor ook voor de ouders. Maar ook rechtstreeks kan de psycholoog raadman der ouders zijn, zooals de kinderarts stem en hulp is, soms in haast dagelijkse consultatie, voor de moeders van jonge kinderen. Waar de roosterindeling misschien op den duur verandering zal ondergaan door de adviezen der schoolpsychologen, zal de psychologische adviseur ook in het huiselijk leven zijn stem doen klinken. De vraag, of het kind na schooltijd nog extra-lessen zal krijgen (muziek, teken-, literatuurles); de vraag, of die lessen op de avonden of op de vrije middagen zullen worden gesteld (het laatste is zeer bedenkelijk!) zal in sommige gevallen met hulp van den deskundigen raadgever kunnen worden opgelost. Deze kan een diagnose, maar soms ook een prognose stellen: de psychologie kan den geestelijken toestand van het kind op één oogenblik bepalen, maar ook een onderzoek instellen naar den in het kind sluimerenden aanleg, die voor zijn toekomst gewichtig kan zijn. Nemen wij als voorbeeld: muziekonderwijs.

Hooveel tienduizenden uren van les en „studeren" worden er jaarlijks, neen, wekelijks, doorgehaald met onmuzikale kinderen, terwijl aan den anderen kant veel werkelijk muzikale aanleg onopgemerkt of onontwikkeld blijft. Zal een kind muziekonderwijs krijgen en welk instrument zal het bespelen? De al- of niet muzikale aanleg schijnt met zekerheid te bepalen te zijn. Wat een geluk, wat een verlossing voor duizenden kinderen, als de ouders in dit opzicht evenzeer deskundig advies wilden vragen als in gevallen van opkomende verkondheid, pijn in de keel of geringe temperatuurverhoging! Aan het Conservatorium voor Muziek te Boedapest bestond de instelling, dat voor en alreer de jonge musici overgaan tot de zgn. virtuosensklasse, zij nogmaals zorgvuldig, langdurig, onderzocht worden, en daarbij bleek het advies van den psycholoog dan nog we. in strijd met de meer subjectieve meening der muzikale leraren, wat als illustratie mag gelden van de reeds hiervoor

besproken kwestie van schijnbare of werkelijke begaafdheid.

Bij den vooruitgang der nieuwe wetenschap schijnt in vele gevallen den ouders, en schoolleiders, en fabrieksdirecteuren een vrij groote stelligheid gegeven te kunnen worden. Over de kolossale betekenis der psychologische wetenschap voor fabrieksen en bedrijfswezen spreek ik in deze opstellen niet. Maar zelfs in huis en school kan de psychologie een rol vervullen: in vragen als: het achterblijven der kinderen (welke de oorzaken daarvan zijn); als: gebruik aan belangstelling; als: voortdurende of in bepaalde perioden sterk toenemende vermoeidheid; in al dergelijke vragen kan de psycholoog van advies dienen.

Dat doet hij reeds in Duitschland en Amerika, waar talloze professoraten voor pedagogische psychologie gevestigd zijn, en groote instituten met talrijke assistenten. In Berlijn is de psychologische praktijk reeds evenzeer ontwikkeld als de gewone dokterspraktijk; in Amerika hebben sommige staten wettelijke voorschriften omtrent de werkzaamheid der schoolpsychologen. Zoover zijn wij niet, zullen we vooreerst niet zijn; ik hoop door deze beide opstellen althans eenige belangstelling gewekt te hebben voor de vraag van de betekenis der psychologie voor onderwijs en opvoeding.

Misschien zal iemand dadelijk een warm voorstander worden van het psychologenberoep, wanneer hij leest, dat zulk een man hem verlossen kan van het pianogeltingel van een overigens aardig, maar talentloos huurmeisje. Toen er nog geen woningnood was kon men er nog om verhuizen, maar dat gaat nu ook al niet meer. En dof-berustend moet men de levenloze gamma's over zijn hoofd laten scheren en door zijn aderen laten kriebelen, tot men eindelijk gamma-dooft en -gevoelloos is geworden. Maar wat uitkomst zou het zijn als men de ouders van het lieve kind kon overreden om eens met haar naar een beroepspsycholoog te gaan, ten einde het sluimerende genie in hun dochtertje te laten ontdekken. Tien tegen één, dat hij den raad geeft: zeg de huur van de piano maar op.

Men leide hieruit echter niet af, dat ik met den beroepspsycholoog zoo'n beetje den spot drijf. Ik ben zeer stellig van meening, dat voor zulke geleerden werk te over is. Mits zij niet overijven en ook ruime plaats laten voor het intuitieve. Nooit mogen zij het leven reglementeeren. Dat zullen ze ook niet, wanneer zij de bescheidenheid in acht nemen, welke vooral een jonge wetenschap past.

Rijpere jeugdpsychologie.

De ziel van het kind is veel gemakkelijker te naderen, dan die van den jongen of het meisje in de jaren der puberteit of rijpwording.

Strikwerda geeft daaromtrent in „Friesch Kerkblad" deze opmerkingen:

De jeugtleefstijd heet de lente des levens, maar ook in de lente, kan het geweldige stormen. En juist in deze levenslente doet het dit zoo vaak en zoo erg. De hartstochten in verband met het zevende gebod, nu ontwakend, botsen tegen den eisch van een kuisch en rein leven. In gesprek en stille overlegging wordt gezondigd. De strijd ontbrandt. Het gebod — we spreken over de ernstigen onder onze kinderen — verdiept en verheft zich. Er komt schuldbesef, drukkend zwaar. Er komt, Gode zij dank, ook geloof aan vergeving en verzoening. Er is val en oprichting. Maar na de verheffing komt licht, zoo geheel onverwacht, nieuwe val. En dat ontmoedigt. En menigeen geeft dan den strijd maar op, ontmoedigd. Hij voelt zich zinken. En benauwend wordt dan het leven. Neen waarlijk — deze „lente" des levens doet de rozen niet bloeien, zonder te wonden door de doornen der zonde.

Wie die dien verborgen strijd vermoedt, voelt niet grooten weemoed het harte binnen vloeien? Zoo niet ontroerend medelijden met deze lijdende strijdenden vervullen?

Kameraden, verzwaart gij door gespreken en toesprekingen deze worsteling, of steunt gij elkander? In het geloof is ook hier vergeving, en kracht en overwinning, aan den voet van het kruis. Dat heerlijk sterke kruis!

Deze strijd der puberteitsjaren, zich wendend om het sexuelle centrum, gaat gepaard met merkbare lichamelijke veranderingen en nog groter innerlijke zielewijzigingen. En dat maakt den afstand tusschen ouders en kinderen soms zoo groot, dat hij een kloof wordt, die niet meer te overbruggen is. Zoo wijl, dat alle intimiteit verloren gaat, en er over persoonlijke zaken van het tijdelijk leven, over huwelijk en verkeer, niet eens meer overleg bestaat. En nu spreken we gansch niet over het innerlijk geestelijk, het godsdienstig verkeer. 't Is of men, wederkeerig, zich zondaar gevoelend, zich schaamt over zulke heilige dingen te praten. De kinderen maken eigen afspraken, sluiten eigen vriendschappen! Het tehuis brokkelt voor ze af. Ouders en kinderen leven nog wel onder één dak en toch niet meer samen. Zijn zij, die het dichtst bij elkaar leven, vaak niet het verst van elkaar?

En dat wordt voor de teergevoelige ouders een schaduw, waarvan de donkerheid niet verlicht wordt, door het besef, dat men zelf als rijpende jonge man en vrouw ook zoo geweest is.

De moeder met haar meer buitzaamen aard, weet zich beter te voegen in dezen niervwen toestand dan de vader. Zij lijdt dieper missen en maar met lijdzaamheid. Hij, meer stug, voelt neiging tot ongeduld. Hij verdraagt ze zoo moeilijk, die kwajongens, die geen jongens meer willen zijn en geen mannen nog kunnen wezen.

Als kinderen plachten hun zoons door allerlei

lichamelijke en geestelijke eigenschappen zoo aantrekkelijk te zijn. En deze verliezen ze nu. Er komen van die verlichte puistjes op wang en kin. Hun stem begint wat te kraken. Ze hangen zoo ietwat lummelachtig om. En het taaltje, dat ze zich veroorloven te uiten! Hun kleeding is slordig en opzichtig tegelijk. Ze werken graag met parfum en pomade, geuren met lila sokken en schreeuwelelijke lefdoekjes, en beginnen tegelijk misschien te uagelijten of aan andere onbekendheden te doen.

En als daar dan hijkomt gemis aan ernst, het nog al uitzetten van de uitgaven, een hunkeren naar vermaak en ontspanning — zonder te weten, hoe er gezellig aan te voldoen; als eigenwaan te veel en zondebesef te weinig openbaar wordt, dan komt er in menig vaderhart een eigenaardig gevoel op, dat met liefde nu juist niet geheel synoniem is.

Gelukkig in dezen het waardijk Christelijk gezin, dat buigt voor Gods Woord. De prediking van 'menschen verdorven hart, van zijn zondige neigingen naast de bede om ontferming voor de zonden der ouders en voor die der kinderen — breekt de scherpe kanten van deze tegenstellingen af. Ze voorkomt, dat de opgroeiende zoon in de oogen van den vader een last wordt en dat de veranderde verhoudingen het leven van vader en zoon verwoest. Waartoe het komen kan, teekent ons Stijn Streuvels in zijn roman de Vlaschaard, waar boer Vermeulen zijn zoon Louis met den zwaren mispel in een uitbarsting van woede neervolt. En moege deze uitbarsting bij bijna allen — Godes weerhoudende genade zij dank — achterwege blijven, de gespannen verhouding is er niettemin maar al te vaak.

Gelukkig, vader en zoon beide, wanneer de vader naar Christelijke barmhartigheid met belangstelling het verloop van deze zielsprocessen bij zijn zoon volgt, en eigen ervaring als maatstaf aanlegt, om ongemerkt en dus ongeweten, te vermoeden wat er onder de oppervlakte van de levensschors in de ziel van zijn zoon omgaat.

Dan verklaart hij zich de verandering.

Eerst is de verhouding tusschen hem en zijn zoon er een geweest van ouder en kind, met zoo groot mogelijke verschillen tusschen hen, zoodanig, dat de laatste een geheel ander wezen is dan de eerste.

Maar als de jongen zoo 14, 15, 16 jaar ouder wordt, dan komt hij als aangroeiend man naast den man, die zijn vader heet, te staan. Daardoor moet de verhouding onwillekeurig wel veranderen. Wee, wanneer nu de vader zich bij dien totalen ommekeer niet aanpast. Ganschelijk gaat dit niet, want 't is den vader bij zoo geheel veranderd voorwerp van zijn liefde, alsof de liefde zelf verkoelt, en ze op een ander voorwerp wordt overgebracht. De zoons schijnen dan den vader vaak harteloos toe en de vaders zijn in oogen van hun zoons vaak erg ouderwetsch. De eens begonnen verwijdering wordt hoe langer zoo grooter, tot het eindelijk tot een breuke komt.

Met opzet wijzen we hierop eens. Juist omdat openhartigheid en wederzijdsch verstandig begrip de moeilijkheden in de onderlinge verhoudingen voor een goed deel oplost.

Er zit een tikje eenzijdigheid in deze tekening van de „Sturm-und Drangperiode".

Bij velen verloopt ze zoo.

Bij sommigen zelfs nog erger.

Maar bij zeer velen, ook in onze kringen, toch vrij wat kalmer.

De sfeer van ware godsvrucht werkt hier zoo vertederend en heilgend.

Niettemin zijn de raadgevingen van dezen paedagoog aan ouders, die bij hun kinderen dien sterken psychischen sprong waarnemen, uitnemend.

De nieuwe spelling III.

Hier volgt thans het slot van ons uitknipsel over de nieuwe spelling.

Wat betreft het grammatisch geslacht.

A. De regels voor verbuigingsuitgangen met -n (en met -s enz.), tot dusverre geldende voor de lidwoorden, bijvoeglijke naamwoorden, welke de zogenoemde manlijke zelfstandige naamwoorden begeleiden, blijven alleen van kracht met betrekking tot:

1. de namen van manlijke personen;
2. de namen van dieren, die of slechts een manlijk individu aanduiden (stier, os, hengst, ruin, reu, doffer, woerd, hommer enz.), of een gebruikelijk afdeisel op in voor het vrouwelijk individu naast zich hebben (leeuw, wolf, ezel, aap enz.);
3. de samenstellingen met een der bij 1 en 2 genoemde woorden als tweede lid.

Uitzondering. Deze regels gelden niet wanneer de genoemde woorden bij overdracht dienen of zaken aanduiden, als b.v. Belg, Belgisch paard, Rus, Russisch effect, ezel, schilderswerk.

B. Bovendien kunnen die regels worden toegepast bij de vanouds „manlijke" woorden, waarbij die uitgangen tot dusverre zonder veel wafeling, vooral in den niet alledaagsche stijl, gebruikt zijn.

C. Het bezigen der -n enz., ook bij andere, in de aan het ontwerp toegevoegde lijst niet genoemde woorden, die vroeger als manlijk beschouwd werden, zal niet als onjuist worden aangemerkt. Dit geldt in de eerste plaats voor woorden, die niet in deze lijst staan, maar die in den hoogerem stijl gaarne als manlijk worden gebruikt; zoo b.v. den balsem der vertroosting, in den schoot der aarde, enz. Ook zal het niet als onjuist worden beschouwd een samenstelling als manlijk te gebruiken, wanneer het tweede lid als manlijk in de lijst wordt vermeld.

D. Met betrekking tot alle zelfstandige naamwoorden staat het, evenals reeds nu, vrij bij de begeleidende woorden als een, mijn enz. de uit-